

Evaluering fanget i nutiden?

Strukturforvandlinger gennem 25 år

11. Sept 2025

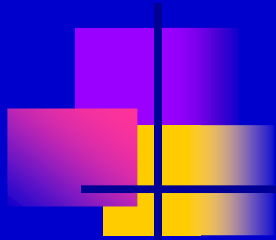
Jubilæumsoplæg

Dansk Evaluerings Selskab

Professor Peter Dahler-Larsen, PhD, dr scient pol

Institut for Statskundskab

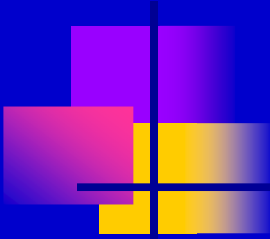
Københavns Universitet

- Marco Polo: Enhjørningen er ikke slank og smuk. Den er tyk og langsom og klodset.

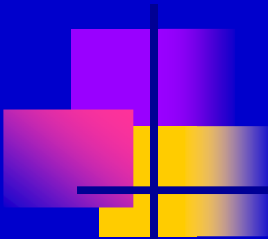
- Marco Polo: Enhjørningen er ikke slank og smuk. Den er tyk og langsom og klodset.

-
- Ethnocentrisme?
 - Tempocentrisme?

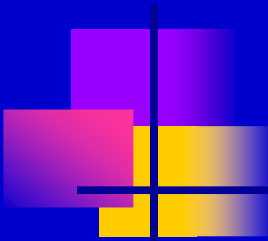
ER EVALUERING
FANGET I NUTIDEN?

Mine jubilæums-spørgsmål

- Er der noget, vi har svært ved at se idag, men som vi kan opdage ved at sammenligne før og nu?
- Særligt optaget af:
 - OK, der er værdikonflikter i evaluering. Hvordan håndteres de demokratisk?
 - Er der nogen, der lytter? Er der nogen steder at gå hen?
- Strukturforvandlinger?

Disposition

- Tema: Evaluering og tid
- Forskningside
- Teori
- Cases
- Strukturforvandlinger
- Analytiske refleksioner
- Scenarier for fremtiden

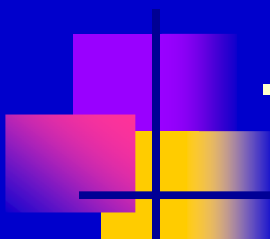
Evaluering

- fanget i nutiden?

- Evaluering er bundet til "contemporary programs" og umiddelbare forbedringer
- *"Der har aldrig været så meget krise, som der er nu"*
- *"Der har aldrig været så stort behov for evaluering, som der er nu"*

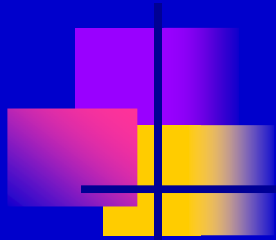
Evalueringsforskning – fanget i nutiden?

- Evaluering bliver automatisk bedre
- Det hele bliver værre og værre
- Der er bølger, som afløser hinanden (eks Vedung)
 - Videnskabelig
 - Participatorisk
 - NPM
 - Evidens

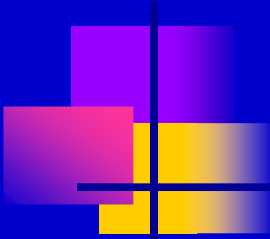

Evalueringsforskning – fanget i nutiden?

- NB: empiri? Forholdet mellem
 - var
 - er
 - bliver til
- Små trin, store forandringer (Streeck og Thelen)
 - displacement
 - layering
 - conversion
 - exhaustion

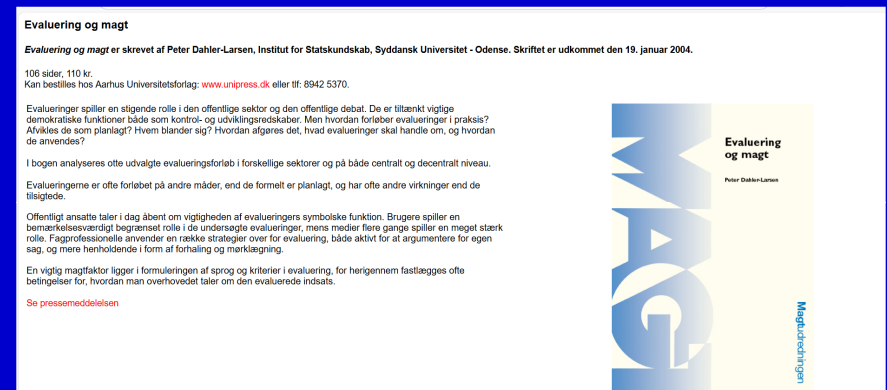

FORSKNINGS-IDE

Min forskningside

- I 2004 udkom Evaluering og Magt som led i Magtudredningen 1.0.

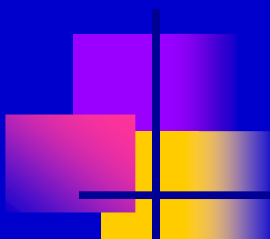

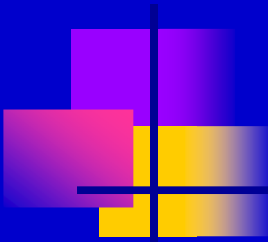
- I 2025 genbesøgte jeg udvalgte cases i anledning af Magtudredningen 2.0 (Dahler-Larsen: Evaluation: Internationalization, institutionalization and transformation over 23 years. Work in progress).

Teori om antastelighedsdifferentiallet

- Evaluering bevæger en evaluand ved at stille spørgsmål om performance, kvalitet osv.
- Evaluering holder selv fast i maskiner, definitioner, metoder, ekspertise, mandskab, forestillinger om tilsigtet anvendelse

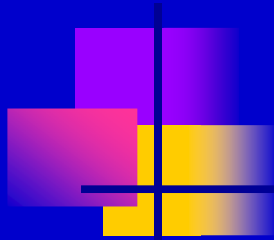

-
- Jeg valgte cases, hvor der var debat.
Debatten gør det muligt at se friktionen
i antastelighedsdifferentiallet.

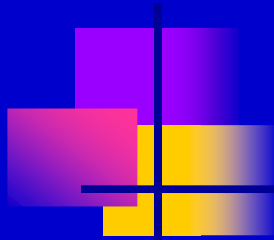

Design

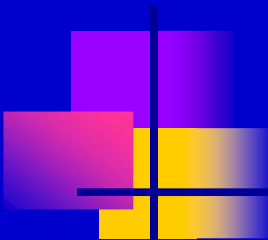
- Ikke replikation
- Revisit

- Der findes en hel del udmærkede enkeltstående evalueringer, som er baseret på anerkendte metoder og som er egnede til at forbedre offentlige indsatser. Men
- Det er ikke noget problem
- Mit design og min empiri sender mig i en anden retning: evalueringssystemer

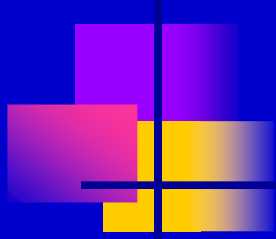

CASES

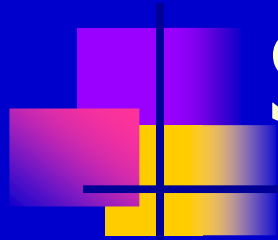

Udvalgte genbesøgte cases

- Evaluering af historie med samfundsfag i gymnasiet
- Evaluering af håndarbejdsseminariet i T-by
- Internationale læseundersøgelser
- Studenterevaluering (SET) af undervisningen på Q-by handelshøjskole
- (Akkreditering af hospital i X-by) (speciale af Julie Ringheim)

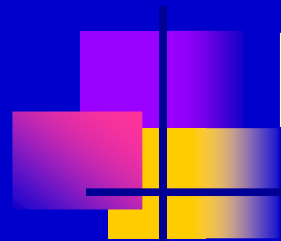

STRUKTUR- FORVANDLINGER

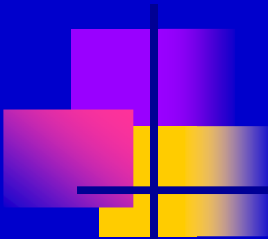
Strukturforvandlinger

- Større kvalitetszoner
- Organisatorisk internalisering
- Lagdeling og indfletning/"entanglement"
- Implicering og strategisk overcompliance
- Nedlæggelser sker som succes

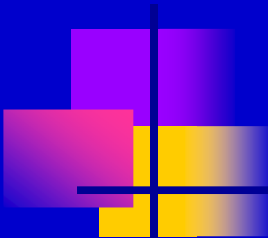
På vindernes side

- Internationalt forankrede evalueringskriterier
- Internationale sammenligninger
- Beskæftigelse
- Studentertilfredshed
- Ekstern accountability
- Compliance (+overcompliance)

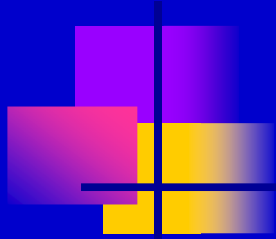
På tabernes side

- Frivillig deltagelse
- Traditionelle håndværk
- Autonomi for lærere

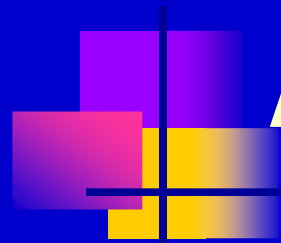

Mine spørgsmål

- Er der noget, vi ikke kan se idag, men som vi kan opdage ved at sammenligne før og nu?
- Særligt optaget af: OK, der er værdikonflikter i evaluering. Hvordan håndteres de demokratisk? Er der nogen, der lytter? Er der nogen steder at gå hen?

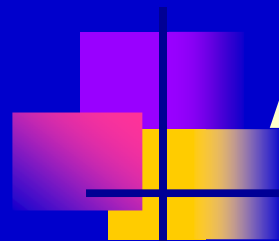

ANALYTISKE POINTER

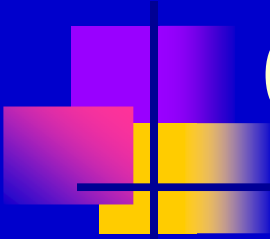
Analytiske pointer I

- Med større kvalitetszoner bliver der længere mellem design og berørthed
- En hel del strukturforvandling sker via entanglement (indfletning)
- Når en evalueringsform bliver obligatorisk, skifter den betydning

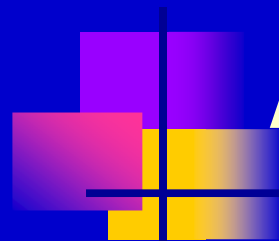
Analytiske pointer II

- Implicerethed og overcompliance medvirker til diffusion af ansvar
- Der siges en ting, der performes noget andet
- Ressourcer er en vigtig strategisk agent
- Evaluering er en styrkeprøve og nutiden er en kladde

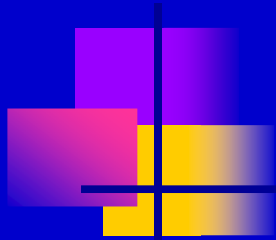
Overcompliance?

- DAI: Det centrale både i bekendtgørelsens kriterier, der udspringer af akkrediteringsloven, og i Danmarks Akkrediteringsinstitutions vejledning er, at evaluering skal finde sted systematisk og løbende. Som beskrevet i vejledningen betyder "løbende", at studerende møder evalueringer på flere tidspunkter i løbet af deres studietid, men der er ikke specifikke krav til frekvens eller metode.
(<https://akkr.dk/wp-content/filer/akkr/Staar-udbyttet-maal-med-indsatsen-tilgaengelig.pdf>)
- KU: We are by regulation required to have fixed cut-off points for courses based on the evaluation, and the 'red-flagged courses', of which we have 0-1 per semester (mostly 0), have usually been sorted out, but formally, we are required to ensure that action is taken if necessary.

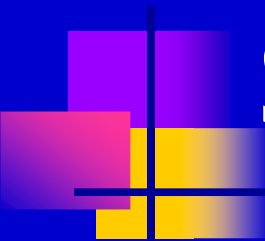

Analytiske pointer II

- Implicerehed og overcompliance medvirker til diffusion af ansvar
- Der siges en ting, der performes noget andet
- Ressourcer er en vigtig strategisk agent
- Evaluering er en styrkeprøve og nutiden er en kladde

SCENARIER

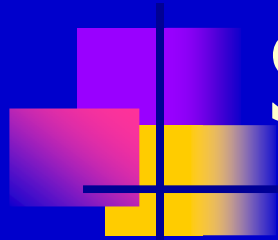

Scenarier

- Nedsækæringe på personale

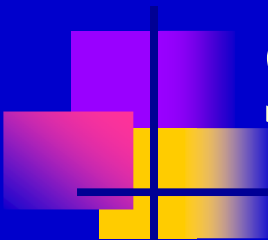
Credit: Rasmus Sand Højer, JP

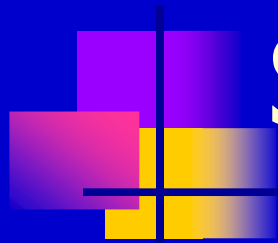
Scenarier

- Nedskæringer på personale
- Tilbagetrækning
 - Negativ side: Stress, mistrivsel, udtrætning (Han)
 - Positiv side: Bevidst valg af værdier. Afsked med psykologisk afhængighed af evaluering (Vidaillet)

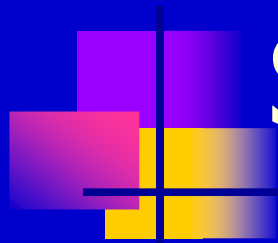
Scenarier

- Nedsækæringér på personale
- Tilbageatrækning
- Praksisser immune over for evaluering

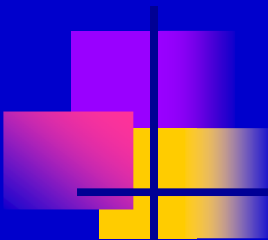
Scenarier

- Nedsækæringer på personale
- Tilbageatrækning
- Praksisser immune over for evaluering
- Forskning (Rasmus Stenderup: Sludge audits).

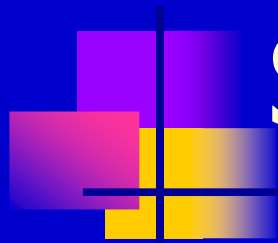
Scenarier

- Nedskæringer på personale
- Tilbagetrækning
- Praksisser immune over for evaluering
- Forskning
- Demokratiske deliberative fora
 - Upartiskhed, Refleksivitet, Nærhed
(Rosanvallon: Democratic Legitimacy)
 - Ressourcekrævende, svære dagsordner

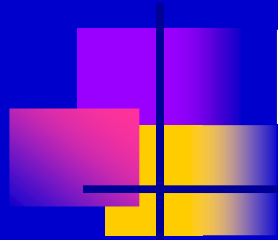
Nye dagsordner

- Hvordan man koordinerer strømme af evalueringsinfo
- Hvordan man gør store evalueringssystemer åbne for feedback
- Hvordan man forholder sig samfundsmæssigt til nedslidning af opmærksomhed og tilbagetrækning

Scenarier

- Nedskæringer på personale
- Tilbagetrækning
- Praksisser immune over for evaluering
- Forskning
- Demokratiske deliberative fora

Publikationer

- Dahler-Larsen, P.: Quality: From Plato to Performance. Palgrave 2019.
- Dahler-Larsen, P. (ed.): A Research Agenda for Evaluation. Elgar 2021.
- [https://polsci.ku.dk/ansatte/vip/?pure=da%2Fpersons%2Fpeter-dahlerlarsen\(4b1c3e20-1ccb-43a8-a9c3-206e46ca7139\)%2Fpublications.html](https://polsci.ku.dk/ansatte/vip/?pure=da%2Fpersons%2Fpeter-dahlerlarsen(4b1c3e20-1ccb-43a8-a9c3-206e46ca7139)%2Fpublications.html)